

Antuan de Sent-Ekzüperi

Balaca Şahzadə

Müəllifin çəkdiyi rəsmlərlə

qanun nəşriyyatı

Leon Vert

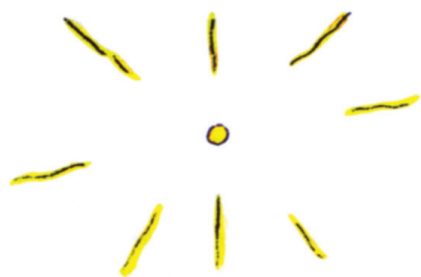

Öncə uşaqlardan, bu kitabı yaşlı bir insana ithaf etdiyim üçün, üzr istəyirəm.

Bunun üçün mənim olduqca ciddi səbəbim var: bu insan mənim ən yaxın dostumdur. Eyni zamanda başqa bir səbəbim də var: bu insan hər şeyi anlaya bilmək qabiliyyətinə malikdir, hətta uşaqlar üçün yazılmış kitabları belə. Üçüncü bir səbəbim də var: bu insan Fransada yaşayır və o, orada acdır; o, orada soyuqdan üşüyür. Onun belə bir təskinliyə çox ehtiyacı var. Əgər bu səbəblərin heç biri sizi qane etmirsə, o zaman mən bu kitabı bir uşağa – bu gün artıq boya-başa çatmış bu dostumun uşaqlıq çağına ithaf edirəm. Necə olsa, bütün yaşlı insanların hamısı bir zamanlar özləri də uşaq olub (bir çoxları uşaqlığını xatırlamasa belə). Odur ki, mən ithafımı bu şəkildə dəyişdirməyə qərar verdim:

Bir zamanlar balaca oğlan uşağı olan

Leon Vert

I

Altı yaşımda ikən cəngəlliklər barəsində bir kitab oxumuşdum. “Olmuş əhvalatlar” adlı bu kitabda çox gözəl bir şəkil görmüşdüm. Şəkildə ayını udmağa hazırlaşan bir boa ilanı təsvir edilmişdi. Bu da həmin o şəklin surəti:

Kitabda belə yazılmışdı: “Boa ilanları öz qurbanlarını çeynəmədən bütöv halda udur, sonra isə hərəkətsiz hala gəlirlər. Beləliklə, bu ilanlar “qurbanını” yaxşıca həzm edə bilmək üçün düz altı ay boyunca sərasər yatır”.

Bu kitabdan sonra mən meşə macəraları haqqında uzun-uzun düşünməyə başladım,

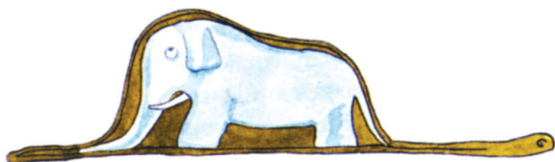
daha sonra rəngli karandaşla ilk rəsmimi çəkdim. Bu da mənim birinci rəsmim:

Bu “şah əsərimi” böyüklərə göstərdim və onlardan bu rəsmi görərkən qorxub-qorxmadıqlarını soruşdum.

Onlar sualıma sualla cavab verdilər: “Bir şlyapa bizi niyə qorxutsun ki?”

Halbuki mən şəkildə şlyapa deyil, nəhəng bir fili həzm etməkdə olan boa ilanını təsvir etmişdim. Belə olduğu halda, böyüklərin mənim tam olaraq nəyi təsvir etdiyimi daha yaxşı anlamaları üçün ilanın daxildən görünüşünü çəkdim. Bu böyüklər də həmişə hər şeyin açıqlamasını istəyirlər. Beləliklə, sizə ikinci rəsmimi göstərirəm:

Böyüklər mənə məsləhət gördülər ki, mən boa ilanlarının daxildən və xaricdən təsvirlərini yaratmağı buraxıb başqa şeylərlə: coğrafiya, tarix, hesablama və qrammatika ilə maraqlanım. Və beləcə, altı yaşımda ikən mən “möhtəşəm” rəssamlıq karyeramı bitirmək məcburiyyətində qaldım. İlk iki rəsmimin uğursuz alınması məni ruhdan salmışdı. Böyüklər bir çox şeyləri müstəqil şəkildə anlamağı heç vaxt bacarmır, balacalar isə həmişə onlara izahat verməkdən yorulub usanırlar.

Bu səbəbdən də mən özümə tamamilə başqa bir peşə seçmək məcburiyyətində qalaraq təyyarə sürməyi öyrəndim. Demək olar ki, dünyanın hər tərəfinə uçdum. Onu da etiraf edirəm ki, bu peşəmdə coğrafi biliklərimin mənə çox köməyi dəydi. Elə ilk baxışdaca Çin ilə Arizonanı bir-birindən ayıra bilirdim. Gecə vaxtı bir yerlərdə azdıqında coğrafiyanı bilməyin həqiqətən də, insanın işinə çox yararır.

Beləliklə, bu peşəmdən dolayı bütün həyatım boyu çoxlu sayda ciddi insanlarla tanış oldum. Mən özümdən yaşca böyük olan insanlarla çoxlu vaxt keçirdim. Onları daha yaxından tanıdım. Amma bununla belə, mə-

nim onlar haqqındakı düşüncələrim yenə də dəyişməz olaraq qaldı.

Onların arasında mənə başqalarına nisbətən daha ağıllı və dərrakəli görünən biriylə rastlaşdığım da həmin insana hər zaman özümlə gəzdirdiyim birinci rəsmimi göstərirdim. Bununla mən həmin insanın ağıllı olub-olmadığını öyrənməyə çalışırdım. Amma onların hamısı mənə eyni cavabı verirdi: bu, şlyapadır. Və bu cavabı verən insanlarla mən heç bir zaman nə boa ilanlarından, nə cəngəlliklərdən, nə də ulduzlardan danışardım. Mən şəkildə şlyapa gördüyünü söyləyən insanın “dünyasına” girir, onunla bric və qolf oyunlarından, siyasətdən, qalstuklardan danışardım. Həmin insan da özü kimi düşünən biriylə tanış olduğundan çox məmnun olurdu.

II

Beləcə, mən yalnız başına yaşamağa başladım. Mənim ürək dolusu söhbət edə biləcəyim bir dostum belə yox idi. Altı il əvvəl təyyarənin mühərrikində yaranmış nasazlıq üzündən mən məcburi olaraq Saxara səhrasına

enməli oldum. Yanımda nə bir mexanik, nə də sərnəşin vardı. Belə ki, mühərrikdəki nasazlığı təkbaşına aradan qaldırmaqdan başqa çarəm yox idi. Onu da deyim ki, bu olduqca çətin bir işdi. Bu mənim üçün ölüm-dirim məsələsi idi. Çünki təyyarədə bir həftəyə güclə çata biləcək qədər içməli suyum vardı.

Beləliklə, mən ilk gecə səhrada qumun üzərində yatmalı oldum. Ətrafımdakı minlərlə mil boyu uzanan ərazilərdə bir dənə də olsun yaşayış məskəninə rast gəlməzdin. Mən gəmi qəzaya uğradıqdan sonra okeanın ortasında qalmış birindən də pis vəziyyətdə idim. Dan yeri söküləndə incə bir səsin məni oyatdığını eşidən zaman nə qədər təəccübləndiyimi indi təsəvvür edə bilərsinizmi? Həmin səs deyirdi:

– Xahiş edirəm... mənə bir qoyun şəkli çəkin!

– Nə?

– Mənə bir qoyun şəkli çəkin!

İldırım vurubmuş kimi yerimdən sıçradım. Gözlərimi yaxşıca ovxaladıqdan sonra qarşımdakına diqqətlə baxdım. Gözlərimin önündə məni ciddi nəzərlərlə süzən balaca bir

uşaq vardı. Sonradan mən o uşağın portretini yaratsam da, çəkdiyim rəsmdə onun bütün cizgilərini tam olaraq yarada bilməmişdim. Lakin bunda mənim heç bir günahım yoxdur. Altı yaşında böyüklər tərəfindən ruhdan salındığım üçün rəssamlıq qabiliyyətimi inkişaf etdirməmiş, boa ilanlarının xarici və daxili görünüşlərini çəkməkdən savayı, heç bir şey öyrənməmişdim.

Mən təəccübdən bərəlməmiş gözlərimlə qarşımdakı uşağa baxdım. Hə, bir də unutmayın ki, mən yaşayış məskənlərindən minlərlə mil uzaqda yerləşən bir ərəzidə idim. Amma qarşımdakı balaca nə azmış, nə yorğunluqdan təqətdən düşmüş, nə acından, nə susuzluqdan, nə də qorxudan ölən birinə bənzəyirdi. Uşağa baxdıqda onun yaşayış məskənlərindən olduqca uzaqda yerləşən bu səhrada azdığını qətiyyən söyləmək olmazdı. Bir qədər özümə gəldikdən sonra, nəhayət ki, dilləndim:

– Axı... de görüm, sənin buralarda nə işin var?

Amma o yenə də asta səslə, həm də ciddi bir tərzdə məndən eyni şeyi istədi: